

150. sz. Ajánlás

az emberi erőforrások fejlesztése érdekében történő pályaválasztási tanácsadásról és szakképzésről

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet Általános Konferenciája,

Amelyet a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal Igazgató Tanácsa hívott össze Genfben, és amely 1975. június 4.-én kezdődő hatvanadik ülészakára ült össze, és

Figyelembe véve a pályaválasztási tanácsadás és szakképzés jelentőségét a foglalkoztatáspolitikai és foglalkoztatási programok végrehajtásában, és

Hivatkozva a közvetlenül a foglalkoztatáspolitikákra vonatkozó hatályos nemzetközi Egyezményekre és Ajánlásokra, különösen a megkülönböztetésről (munka és foglalkozás) szóló 1958. évi Egyezményre és Ajánlásra, valamint a foglalkoztatáspolitikáról szóló 1964. évi Egyezményre és Ajánlásra, és

Hivatkozva az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete Általános Konferenciája 1974. évi 18. ülészakán elfogadott Ajánlásra a szakmai képzésről és a szakképzésről, és

Hivatkozva arra, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet és az Egyesült Nemzetek Szervezete Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete szorosan együttműködött annak biztosítása érdekében, hogy a két szervezet okmányai egymással összehangolt célokra irányuljanak és elkerüljék az átfedéseket és az ellentmondásokat, és, hogy továbbra is szorosan együtt fognak működni ezen okmányok hatékony végrehajtása érdekében, és

Miután úgy határozott, hogy különböző javaslatokat fogad el az emberi erőforrások fejlesztésével, így a pályaválasztási tanácsadással és szakképzéssel kapcsolatban, amely kérdés az ülészak napirendjének hatodik pontjaként szerepelt, és

Miután úgy döntött, hogy ezeket a javaslatokat Ajánlásként adja közre,

a mai napon, 1975. június 23-án elfogadta az alábbi Ajánlást, mely „Az emberi erőforrások fejlesztéséről szóló 1975. évi Ajánlás” néven idézhető.

I. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. Jelen Ajánlás a fiatalok és a felnőttek pályaválasztási tanácsadására és szakképzésére vonatkozik a gazdaság, a szociális és kulturális élet minden területén, valamint a képzettség és a felelősség minden szintjén.

2. (1) A jelen Ajánlás szempontjából "pályaválasztási tanácsadás" és "szakképzés" az a tevékenység, mely a produktív és megfelelő munkával töltött élet emberi adottságainak felmérésére és fejlesztésére irányul, valamint, a különböző képzési formákkal összefüggésben, az egyén azon képességének a javítására irányul, hogy megértse és egyénileg vagy kollektíven befolyásolja a munkafeltételeket és a szociális környezetet.

(2) A jelen bekezdés (1) albekezdésében foglalt fogalom meghatározás vonatkozik a tanácsadásra és az alapképzésre, illetve továbbképzésre függetlenül ezek nyújtásának módjától és függetlenül a készségek és a felelősség szintjétől.

3. A jelen Ajánlás végrehajtása során a tagállamok vegyék figyelembe azokat a kiegészítő irányelveket, amelyeket adott esetben a regionális konferenciák, az ipari bizottságok, a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet, vagy más illetékes szervek által egybehívott szakértői értekezletek megfogalmaznak.

II. POLITIKÁK ÉS PROGRAMOK

4. (1) A tagállamok fogadjanak el és fejlesszenek ki olyan átfogó és összehangolt politikát és programokat a pályaválasztási tanácsadással és a szakképzéssel kapcsolatosan, amelyek különösen az állami munkaközvetítő szervek révén szorosan kapcsolódnak a foglalkoztatáshoz.

(2) Ezen politikák és programok vegyék figyelembe:

- (a) mind a regionális, mind az országos foglalkoztatottsági szükségleteket, lehetőségeket, problémákat,
- (b) a gazdasági, szociális és kulturális fejlettség fokát és szintjét,
- (c) az emberi erőforrások hasznosítása és más gazdasági-, szociális-, és kulturális célok között fennálló kölcsönös kapcsolatokat.

(3) A politikákat és a programokat olyan módszerek kövessék, melyek megfelelnek az országos viszonyoknak.

(4) Ezen politikák és programok ösztönözzenek és segítsenek minden személyt egyenlő alapon és mindennemű megkülönböztetéstől mentesen, hogy szakmai adottságaikat saját jól felfogott érdekükben és törekvéseiknek megfelelően kifejlesszék és hasznosítsák figyelembe véve a társadalom szükségleteit is.

(5) Ezen politikák és programok ösztönözzék a munkaadókat is arra, hogy felelősséget vállaljanak az általuk foglalkoztatott munkavállalók képzéséért. A munkaadók működjenek együtt a munkavállalók képviselőivel a képzési programok tervezése során és amennyire lehet biztosítsák, hogy ezek a programok kapcsolatban legyenek az állami oktatási rendszer programjaival.

(6) Ezen politikák és programok célja legyen:

- (a) a produktív foglalkoztatottság munkaviszonyban és önálló keresőként történő biztosítása, mely megfelel a személyes adottságoknak és törekvéseknek és megkönnyíti a szakmai mobilitást,
- (b) az alkotókedv, a dinamizmus és a kezdeményezés elősegítése és növelése a munka hatékonyságának megőrzése és növelése érdekében,
- (c) a személyek védelme a munkanélküliségtől, valamint az alulfoglalkoztatottságtól illetve más formában bekövetkező jövedelem, illetve kereset veszteségtől, mely a képzettségük iránti kereslethiányából következik,
- (d) személyek védelme a munka során a túlzott testi és szellemi megterheléstől,
- (e) személyek védelme a szakmai veszélyektől az összes szakmára és foglalkozásra vonatkozó szakképzés szerves részét képező magas színvonalú munkavédelmi és munkaegészségügyi oktatás révén,

- (f) a munkavállalók segítése a szakmai elégedettség, a személyes teljesítmény és az önmagára találásra irányuló törekvéseikben, segítségük azon egyéni törekvésükben, hogy sorsukat javítsák azáltal, hogy minőségileg javítják, vagy megváltoztatják hozzájárulásukat a gazdasághoz,
- (g) a szociális, kulturális és gazdasági haladás, valamint a változó körülményekhez történő folyamatos igazodás elősegítése az összes érintett fél részvételével a munkakövetelmények újjáalakításában,
- (h) el kell érni az összes társadalmi csoport teljes részvételét a fejlődési folyamatban és teljes részesedésüket az ebből adódó előnyökben.

5. (1) Tekintettel ezekre a célokra, a tagállamok dolgozzanak ki és fejlesszenek ki nyílt, rugalmas és egymást kiegészítő rendszereket az általános, szak- és szakmai oktatásban, az oktatási és pályaválasztási tanácsadásban és szakképzésben, függetlenül attól, hogy iskolarendszerű vagy nem iskolarendszerű képzés keretei között nyújtják.

(2) A tagállamok törekedjenek különösen arra, hogy

- (a) biztosítsák, hogy mindenki számára egyformán hozzáférhető legyen a pályaválasztási tanácsadás és szakképzés,
- (b) a különböző népesség csoportok részére folyamatos és széles, élethű pályaválasztási tanácsadást biztosítsanak az összes gazdasági ágazatról
- (c) kifejlesszenek átfogó szakképzési rendszereket, amelyek figyelembe veszik a produktív munka összes aspektusát és az összes gazdasági ágazatot,
- (d) könnyítsék meg a mobilitást a különböző képzési ágak között, a különböző foglalkozások és gazdasági tevékenység szektorai között, valamint a felelősség különböző szintjei között,
- (e) a szakképzést egy gazdasági szektorban, vagy ágazatban hangolják össze más szektorok vagy ágazatok szakképzésével,
- (f) a rendszeres szakképzés struktúráit alakítsák ki az összeg gazdasági ágazatban és mindenfajta munka vonatkozásában, valamint az összes képzettségi és felelősségi fokozat számára,
- (g) biztosítsák az összes munkavállaló részére a tényleges lehetőséget arra, hogy újból be tudjanak lépni az oktatási rendszerbe a szakmai tapasztalatuknak megfelelő fokon,
- (h) biztosítsák a szoros együttműködést és koordinációt egyrészt az iskolarendszeren kívül nyújtott pályaválasztási tanácsadás és szakképzés, másrészt az oktatási tanácsadás és az iskolarendszer között,
- (i) megteremtsék az előfeltételeket arra, hogy a munkavállalók szakképzésüket kiegészíthessék a saját érdekképviseleti szervezeteik által nyújtott szakszervezeti képzéssel,
- (j) eszközöljenek kutatásokat és az igazgatási előírásokat és eljárásokat úgy alkalmazzák, ahogyan azt a pályaválasztási tanácsadási és szakképzési programok megvalósítása igényli.

6. A pályaválasztási tanácsadás és a szakképzés területén a politikák és a programok:

- (a) legyenek összehangolva a szociális és gazdasági fejlesztés politikájával és nagyobb programjaival, amelyek pl. a foglalkoztatottság elősegítésére, szociális integrációra, a vidéki területek fejlesztésére, a kisipar fejlesztésére, az iparosítás előmozdítására,

valamint a munkamódszereknek és a munkaszervezésnek az ember szükségleteihez való adaptálására és a munkafeltételek javítására irányulnak,

- (b) vegyék figyelembe a nemzetközi gazdasági és technológiai összefonódást és együttműködést,
- (c) vizsgálják azt rendszeresen felül a folyamatban levő és a tervezett szociális és gazdasági fejlődés tükrében,
- (d) mozdítsák elő azt a tevékenységet, amely a munkavállalókat arra ösztönzi, hogy hozzájáruljanak a nemzetközi kapcsolatok javításához,
- (e) járuljanak hozzá a műszaki, gazdasági, tudományos és kulturális kérdések jobb megértéséhez,
- (f) hozzanak létre és fejlesszenek ki megfelelő infrastruktúrát annak érdekében, hogy kielégítő munkaegészségügyi és munkavédelmi oktatásról gondoskodjanak.

III. PÁLYAVÁLASZTÁSI TANÁCSADÁS

7. (1) A tagállamok fokozatosan építsék ki a pályaválasztási tanácsadó rendszereiket, beleértve a folyamatos foglalkoztatottsági információt. Ennek célja az, hogy biztosítva legyen minden gyermeknek, fiatalnak és felnőttnek az átfogó információ, és a lehető legszélesebb körű tanácsadás álljon rendelkezésükre, megfelelő programok készüljenek minden hátrányos helyzetű és megváltozott munkaképességű személy számára.

(2) Az ilyen információ és tanácsadás ki kell, hogy terjedjen a foglalkozás kiválasztására, a szakképzésre és az ezzel kapcsolatos oktatási lehetőségekre, a foglalkoztatás helyzetére és kilátásaira, az előmeneteli lehetőségekre, a munkafeltételekre, a munka biztonságára és higiéniájára, a munkaidő és más aspektusokra a gazdasági-, szociális és kulturális tevékenység különböző szektoraiban és a felelősség minden szintjén.

(3) Az információkat és a tanácsadást egészítsék ki a kollektív szerződések, az érintettek jogai és kötelezettségei a munkaügyi törvényhozás alapján általános aspektusairól szóló információkkal, ezeket az információkat az országos törvényhozásnak és gyakorlatnak megfelelően kell elkészíteni, figyelembe véve a munkavállalók és munkaadók érintett szervezeteinek tevékenységeit és feladatait.

8. (1) A pályaválasztási tanácsadás fő céljai az alábbiak legyenek:

- (a) szakmai tevékenységet még nem folytató gyerekek és fiatalok részére szolgáljon alapul képességeiknek, hajlamaiknak és érdeklődésüknek a foglalkoztatási lehetőségeknek megfelelő oktatási és képzési típus megválasztásához,
- (b) az oktatási és képzési programok résztvevőinek nyújtson segítséget abban, hogy a lehető legnagyobb mértékben hasznot húzzanak ezekből a programokból és abban, hogy felkészülhessenek kiegészítő képzésre és szakképzésre, egy szakma megkezdésére és igénybe vehessék szakmai pályafutásuk során a folyamatos oktatás és képzés lehetőségeit,
- (c) a munkaerőpiacra belépő személyek, az álláskereső, vagy a munkanélküliek részére nyújtson segítséget abban, hogy szakmát válasszanak és igénybe vehessék az ennek megfelelő oktatást és szakképzést,

- (d) a munkaviszonyban állók figyelmét hívja fel szakmai fejlődésük lehetőségeire, teljesítményük növelésére, jövedelmük és helyzetük javítására, az ehhez kívánatos oktatás és képzés feltételeire és az ebből a célból rendelkezésre álló gyakorlati lehetőségekre,
- (e) ébressze fel az általános megértést az iránt, amit a gazdaság különböző szektorai, ágazatai - beleértve természetesen azokat is, amelyeknek hagyományosan kevés a tekintélye - játszanak az általános fejlődési folyamatban, valamint a foglalkoztatási lehetőségek bővítésében,
- (f) támogassák az együttműködő intézményeket abban, hogy a speciális szakképzési programok hatékonyságáról szóló információt szakképzésük szerves részévé tegye.

(2) A tagállamok biztosítsák, hogy az ilyen programok összeegyeztethetők legyenek a szabad pályaválasztással és az igazságos előmenetellel, valamint az oktatásra való joggal.

9. A pályaválasztási tanácsadó rendszerek kiszélesítésénél a tagállamok különösen az alábbiakra fordítsanak kiemelt figyelmet:

- (a) segítsék az iskolába járó gyermekeket és fiatalokat abban, hogy megfelelő képet nyerjenek a munka értékéről és fontosságáról, megértsék a munka világát és lehetőleg minél több szakma munkafeltételeivel ismerkedhessenek meg, figyelemmel az előttük előre láthatólag nyitva álló foglalkoztatási és előmeneteli lehetőségekkel, annak érdekében, hogy ezekkel a lehetőségekkel később élhessenek,
- (b) azok a gyermekek és fiatalok, akik sohasem járhattak iskolába, vagy az iskolából idő előtt kimaradtak, kapjanak információt a lehető legtöbb szakmáról, és foglalkoztatási lehetőségekről, részesüljenek tanácsadásban arról, hogyan juthatnak álláshoz ezekben a szakmákban,
- (c) a felnőtt munkavállalók és az önalkalmazók kapjanak tájékoztatást az őket érintő fejlesztési tendenciákról és célokról, különösen ezeknek a szociális, műszaki és gazdasági változásoknak tevékenységi területükre gyakorolt hatásáról,
- (d) a munkanélküliek és az alulfoglalkoztatottak részére adjanak meg minden szükséges információt és útbaigazítást az álláskeresés lehetőségeiről, vagy foglalkoztatási helyzetük javításáról, és az ezen célok elérésére rendelkezésre álló eszközökről,
- (e) az olyan személyek részére, akik oktatással, szakmai képzettséggel, vagy foglalkoztatással kapcsolatosan különös nehézségekbe ütköznek, nyújtsanak segítséget problémáik megoldásában átfogó, a társadalmi haladásra irányuló intézkedések keretében.

10. (1) Egyaránt biztosítani kell a csoportos pályaválasztási tanácsadási programokat, azaz a tényszerű anyagok ismertetését, valamint azon személyek számára szóló csoportos tanácsadást, akiknek hasonló jellegű szakképzési igényeik vannak, valamint az egyéni tanácsadást.

(2) Egyéni tanácsadás különösen olyan fiatalok és felnőttek számára biztosítandó, akik külön segítségre szorulnak szakmai alkalmasságuk, képességeik és érdeklődésük megállapításában, az előttük álló oktatási, képzési és foglalkoztatási lehetőségek megítélésében és az oktatási vagy képzési út, illetve foglalkozás megválasztásában.

(3) Az egyéni tanácsadásnál és adott esetben a csoportos tanácsadásnál is vegyék figyelembe az érintett személy egyedi információs segítség igényét, amelynek során külön figyelmet kell fordítani a fizikailag és szellemileg hátrányos helyzetű és megváltozott munkaképességű, valamint a szociálisan, illetve képzettség szempontjából hátrányos

helyzetben lévő személyekre. Ide tartozhatnak az információkeresésre, kiértékelésre és a döntéshozatalra vonatkozó gyakorlatok, a kiterjedhet karrier lehetőségek és a célok ismertetésére annak érdekében, hogy a választás helyesen és átgondoltan történjen. Ennek során célszerű figyelembe venni az érintett jogát arra, hogy átfogó információk alapján a döntést önállóan hozza.

(4) Az egyéni tanácsadást ahol szükséges, egészítsék ki segítő tanácsokkal és más hasonló segítségnyújtással, mely hasznos lehet a pályaválasztási eligazítás céljából.

11. Az olyan tagállamok, amelyek pályaválasztási tanácsadási programjai kezdeti stádiumban vannak, elsősorban a következőkre törekedjenek:

- (a) hívják fel a fiatalok figyelmét arra, mennyire fontos az, hogy olyan általános és szakképzést válasszanak, amely teljes mértékben figyelembe veszi a mindenkori foglalkoztatási várakozásokat, a gazdasági és szociális fejlődés tendenciáját, valamint megfelel érdeklődésüknek és személyes adottságuknak,
- (b) a lakosság olyan csoportjait támogassák, akik hagyományos akadályok folytán segítségre szorulnak az oktatás, szakképzés vagy a szakma szabad megválasztása tekintetében,
- (c) vegyék figyelembe azok szükségleteit, akiknek különleges képességeik vannak olyan munkaterületeken, amelyeknek komoly jelentősége van.

12. A tagállamok használják fel teljes mértékben pályaválasztási tanácsadási programjaik keretében az összes rendelkezésre álló lehetőséget, valamint kommunikációs eszközöket, melyek révén a leghatékonyabban érhetik el az érintett lakosság különböző csoportjait.

13. (1) Ahol lehetséges, megfelelő alkalmassági - ideértve a fiziológiai és pszichológiai tényezőket is - tesztek és más vizsgamódszerek alkalmazását is használhatóvá kell tenni pályaválasztási tanácsadás céljaira, az egyéni igények figyelembe vételével.

(2) Az ilyen tesztek és más vizsgamódszerek csak a tanácsadást kérő személlyel egyetértésben és a személyi adottságok feltárásának más módszereivel összekapcsolva alkalmazandók és ezeket csak szakemberek végezhetik.

(3) Az ilyen tesztek és más vizsgamódszerek alkalmazása során nyert eredményeket a vizsgált személy kifejezett beleegyezése nélkül harmadik személlyel ne közöljék.

14. (1) Abban az esetben, ha a pályaválasztási tanácsadás keretében tesztek, vagy más vizsgamódszereket alkalmaznak, azokat az érintett korcsoportok, népességszociális csoportok és kultúrkörök számára egységesítően határozzák meg és azok az elérendő célra irányuljanak.

(2) Legyen egy állandó jellegű program ezen tesztek és vizsgamódszerek rendszeres, időközönkénti fejlesztésére és újra-meghatározására, a változó viszonyok és életstílusok figyelembevétele érdekében.

IV. SZAKKÉPZÉS

A. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

15. (1) A tagállamok fokozatosan építsék ki szakképzési rendszereiket, adaptálják és harmonizálják annak érdekében, hogy kielégítsék a fiatalok és felnőttek egész életre

kiterjedő oktatási igényeit a gazdaság összes szektorában és ágazatában és valamennyi gyakorlottsági és felelősségi fokon.

(2) Ennél különösen az alábbiakra törekedjenek:

- (a) előmeneteli lehetőségek teremtése, amelyek a lehetőségek kerete között nyitva állnak az olyan személyek előtt, akik magasabb gyakorlottsági és felelősségi fokot kívánnak elérni és ehhez a megfelelő adottságokkal rendelkeznek,
- (b) javítsák a szakképzést a gazdaság azon szektoraiban és ágazataiban, amelyekben gazdaságilag elavult technikák és munkamódszerek az uralkodók,
- (c) biztosítsanak szakképzést a lakosság olyan csoportjai számára, akiket eddig nem vettek kielégítő mértékben figyelembe, különösen a gazdaságilag, vagy szociálisan hátrányos helyzetű csoportok számára,
- (d) koordinálják hatékonyan az általános oktatást és a szakképzést, az elméleti és gyakorlati oktatást, valamint az alapképzést és a továbbképzést.

(3) A szakképzési programokat úgy kell átalakítani, hogy azok elősegítsék a minél nagyobb foglalkoztatottságot és az egyén képességeinek kifejlődését.

16. Az egyes szakmákra és ágazatokra vonatkozó szakképzési programokat adott esetben fokozatosan kell átalakítani, hogy így lehetőséget teremtsenek:

- (a) a kisebb munkatapasztalattal rendelkező, vagy esetleg tapasztalat nélküli fiatal és felnőtt munkavállalók alapképzésére,
- (b) olyan továbbképzésre, amely a munkavállalók számára lehetővé teszi, hogy
 - (i) teljesítményük fokát javítsák, bővítsék szakmai tevékenységüket, igényesebb tevékenységet folytassanak, illetve magasabb beosztást érjenek el
 - (ii) ismereteiket és készségeiket az adott szakmában a legújabb fejlemények alapján naprakész szintre hozzák,
- (c) A továbbképzésre, hogy a felnőttek új képzettséget szerezhessenek más tevékenységi körben is,
- (d) szükséges kiegészítő képzésben részesüljenek,
- (e) munkavédelmi képzésre a munkahelyen, különösen a kisebb tapasztalattal rendelkező fiatalok és felnőttek számára,
- (f) a munkaköri jogokról és kötelezettségekről, beleértve a társadalombiztosítási formákról szóló információk szerzését is.

17. (1) Tegyenek meg minden intézkedést annak érdekében, hogy szükség esetén nyilvános eszközök igénybevételevel, a rendelkezésre álló és potenciális szakképzési kapacitásokat - ebbe beleértve az üzemekét is - kifejlesszék és teljes mértékben kihasználják,

(2) A képzési programokban vegyék igénybe a tömegkommunikációs eszközöket, a mozgó egységeket, a levelező tanfolyamokat és az önképzés egyéb formáit.

18. A kevés munkatapasztalattal rendelkező, vagy munkatapasztalat nélküli fiatalok alapképzési programjai különösen az alábbiakra irányuljanak:

- (a) a gyakorlati oktatásra és az ezzel koordinált elméleti oktatásra,
- (b) elméleti és gyakorlati ismereteket felölelő alapképzésre azokban az ismeretekben és készségekben, amelyek közősek számos szakmában és nemcsak a munkahelyen, vagy

munkahelyen kívül az üzemekben, hanem az oktatási és szakképzési létesítményekben is nyújtható,

- (c) közvetlen hasznosítható elméleti és gyakorlati szakosításra, meglévő vagy létesítendő munkahelyekre,
- (d) tényleges munkahelyre történő felügyelet melletti bevezetésre.

19. (1) A teljes időben biztosított alapképzés lehetőséghez képest legyen megfelelően összehangolva az oktatási intézményben nyújtott elméleti, és a munkahelyen az üzemekben adott képzés között. Célja annak biztosítása, hogy, az előző kapcsolódjon a tényleges munkakörnyezethez, éppen úgy, mint a munkahelyen kívüli gyakorlati oktatás, amennyire csak lehetséges, kapcsolódjon a tényleges munkakörnyezethez.

(2) A munkahelyen történő képzést, mint a szakképzés intézményei tanfolyamának szerves részét az érintett intézetek és üzemek valamint az érintett munkavállaló szervezetek közösen tervezzék, annak érdekében, hogy

- (a) a képzésben résztvevők számára lehetőséget nyújtsanak arra, hogy a munkahelyen kívül tanultakat igazi munkafeltételek között alkalmazzák,
- (b) képzést nyújtson olyan szakmai helyzetekben, amelyek az üzemeken kívül nem gyakorolhatók,
- (c) a kevesebb munkatapasztalattal rendelkező, vagy munkatapasztalat nélküli fiatalokkal ismertesse meg azokat a követelményeket és feltételeket, amelyekkel előreláthatólag a munka során találkozni fognak és megismertesse őket a munkacsoporton belüli kötelezettséggel és felelősséggel.

20. Azon személyek, akik a 19. bekezdésben említett teljes idejű képzés befejezése után munkába lépnek, az alábbiakban részesüljenek:

- (a) eligazításban, amely megismerteti őket az üzem jellegével, céljaival valamint azokkal a feltételekkel, amelyek között a munkát végzik,
- (b) rendszeres kiegészítő oktatásban a munkahelyen, amely kapcsolódik a szükséges elméleti tanfolyamokhoz,
- (c) amennyiben szükséges, abban a lehetőségben, hogy tervszerűen tapasztalatokat szerezzenek egy sor olyan munkában, amely a képzés szempontjából értékkel bír, beleértve a munkahelyre történő beilleszkedést is.

21. Az illetékes hatóságok az országos tervezés, illetve törvények és rendelkezések keretei között, a nemzeti szabályokkal összhangban konzultáljanak a munkavállalók és a munkaadók szervezeteivel foglalkoztatásra irányuló országos vagy regionális továbbképzési tervek kialakítását illetően.

22. (1) A vállalatok, konzultálva a munkavállalók képviselőivel, az érintett személyekkel és az ezek munkájáért felelős személyekkel, az összes általuk foglalkoztatott személyek vonatkozásában, minden képzettségi és felelősségi szinten alakítsanak ki továbbképzési terveket; erre a célra egy közös bizottság alakítható ki.

(2) Ezek a tervek:

- (a) biztosítsanak lehetőséget azon készségek megszerzésére, amelyek a magasabb képzettségi és felelősségi szintre való előmenetelhez szükségesek,
- (b) szabályozzák a résztvevők számára nyújtandó szakmai és egyéb képzést, illetve a munkatapasztalatokat,

(c) vegyék figyelembe az érintett személyek képességeit és érdekeit, valamint a munkakövetelményeket.

(3) A mások munkájáért felelős személyeket kötelezzék arra, hogy hatékony támogatást nyújtsanak a továbbképzési tervek sikeres végrehajtásához.

(4) A továbbképzési tervek kialakításáért, végrehajtásáért és felülvizsgálataért a szervezési felelősséget világosan körül kell határolni. Amilyen mértékben ez lehetséges, ezt egy külön egységre kell ruházni, vagy egy illetve több olyan személyre, akinek tevékenysége összhangban áll ezzel a felelősséggel.

23. (1) A vállalati környezetben képzett munkavállalók:

- (a) kapjanak megfelelő juttatásokat illetve javadalmazást,
- (b) terjedjenek ki rájuk azok a társadalombiztosítási intézkedések, amelyek az adott vállalat állandó munkaerejét megilletik.

(2) Azoknak a munkavállalóknak, akiket munkahelyen kívüli szakképzésben részesítenek, adjanak tanulmányi szabadságot a fizetett tanulmányi szabadságról szóló 1974. évi Egyezmény és Ajánlás rendelkezéseinek megfelelően.

B. A szakképzés normái és irányelvei

24. (1) Az elismert szakképesítést eredményező alapképzést és továbbképzést lehetőleg az általánosan elfogadott, és az érintett munkaadói és munkavállalói szövetségekkel egyetértésben megállapított, vagy jóváhagyott normák által kell szabályozni.

(2) Ezek a normák az alábbiakat szabályozzák:

- (a) azt a készség- és ismereti szintet, amelyet a tanulóknak a szakmai tanfolyamok különböző szintjein el kell érniük,
- (b) a képzés egyes szakaszaiban az adott szakma minden főbb tevékenysége, vagy funkciója terén elérendő teljesítmény-szintet, valamint lehetőség szerint a képzés tartalmát és időtartamát, azokat a lehetőségeket és felszerelést, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a jelzett teljesítmény szintet biztosan elérjék.
- (c) a szakképzés mindenkor szakaszait, amelyeket az iskolarendszer keretében, a szakképző intézményekben, az üzemekben, vagy más módon kell nyújtani,
- (d) annak a gyakorlatnak a jellegét és időtartamát, amelyet adott esetben meg lehet követelni a szakképzési keretek között,
- (e) a képzés tartalmát, amelynek a többirányú képzés és a szakmai mobilitás elvére kell épülnie,
- (f) az alkalmazandó módszereket, melyek során figyelemmel kell lenni a képzés céljaira és a képzésben résztvevők tulajdonságaira,
- (g) a vizsgákat, vagy a teljesítmény elbírálásának egyéb eszközeit,
- (h) azokat a bizonyítványokat, amelyeket a szakképzés sikeres befejezése után ki kell állítani.

25. (1) Egy adott foglalkozáshoz több szakképzési norma is tartozhat, amennyiben és amíg azok a feltételek, melyek között a munkát végzik és az ezzel kapcsolatos tevékenységek a gazdaság különböző szektoraiban és ágazataiban, vagy a különböző nagyságú üzemekben egymástól erősen eltérnek.

(2) Az egy foglalkozáshoz tartozó több normát koordinálni kell a szakmai mobilitás elősegítése, a már meglévő képzettség és a szakmai tapasztalat elismerése érdekében.

26. (1) A szakképzés tartalmát és szervezeti formáját jelző irányelveket azon foglalkozások képzettségi és ismereti szintek, valamint felelősségi szintek számára kell létrehozni, amelyek számára ezen Ajánlás 24. bekezdésében előírányzott normák nem megfelelőek.

(2) Az irányelvek különösen jelentősek lehetnek:

- (a) jövőbeni felügyelő-, szak- és vezetőszemélyzet képzésénél, valamint olyan személyek képzésénél, akik már ilyen minőségben ténykednek,
- (b) oktatók, oktatás vezetők, valamint a szakképzést felügyelő és oktató személyzet képzésénél,
- (c) a nagy számban kereső foglalkozást folytatókat és kisüzemeket felölelő gazdasági ágazatok szakképzésénél,
- (d) a szakképzés javítására olyan gazdasági ágazatokban, amelyekben eddig semmi sem, vagy csak kevés történt a szükséges, rendszeres szakképzés érdekében és az olyan üzemek számára, amelyekben gazdaságilag elavult technikák és munkamódszerek uralkodnak.

(3) Az ilyen irányelvek szükségesek lehetnek olyan személyek munkahelyen történő alapképzése tekintetében is, akik előképzésüket teljes időben oktatási vagy szakképzésben éppen befejezték.

27. A szakképzés normáit és irányelveit időszakonként, a munkaadói és munkavállalói szövetségek közreműködésével felül kell vizsgálni és a változó követelményekkel össze kell hangolni, még pedig olyan időközökben, amelyek megfelelnek a változások ütemének az adott szakmákban.

28. (1) A tagállamok fokozatosan állapítsanak meg normákat és irányelveket, illetve bővítsék a jelenleg érvényben lévőket mindaddig, amíg azok az összes fontosabb szakmát, illetve minden készség- és felelősségi szintet fel nem ölelnek.

(2) A szakképzésen belül mindazon szakmák és készség-, valamint felelősségi szintek vonatkozásában elsőbbséget kell biztosítani, amelyek társadalmi és gazdasági előrehaladás szempontjából döntő jellegűek.

V. A VEZETŐK ÉS AZ ÖNFOGLALKOZTATÓK KÉPZÉSE

29. (1) Vezető- és felügyeleti feladatokra történő képzésben azoknak kell részesülniük, akik mások munkájáért felelősek és akik szakemberként részt vesznek az üzem vezetésében, valamint azok a személyek, akik arra készülnek, hogy a vezető- és felügyeleti feladatokat átvegyék.

(2) Az illetékes hatóságok, összhangban az országos tervezéssel és a törvényekkel és rendelkezésekkel, valamint a munkaadói és munkavállalói szervezetekkel való konzultációt követően hozzanak létre megfelelő szakképzési terveket a vezetői és felügyeleti feladatokat ellátó, valamint az önfoglalkoztató személyek részére.

30. (1) A vezető- és felügyeleti feladatokra való képzési programok tartalma feleljen meg az oktatásban résztvevők eddigi és előrelátható felelőssége mindenkori fokának.

(2) A programok elsősorban úgy legyenek kialakítva, hogy:

- (a) fejlesszék ki a megfelelő tudást és megértést a határozathozatal szociális és gazdasági feltételeinek tekintetében,
- (b) segítsék elő a mások vezetéséhez, motiválásához - az emberi méltóságot tiszteletben tartván - és a jó munkakapcsolatok kifejlesztéséhez szükséges beállítottságot és képességet,
- (c) fejlesszék a kezdeményezőkézséget, valamint a változásokhoz szükséges pozitív beállítottságot, valamint a képességet arra, hogy értékelje a változásoknak másokra gyakorolt hatását,
- (d) fejlesszék az arra vonatkozó készséget, hogy a munka során új, felelős feladatokat vegyenek át,
- (e) fejlessze az üzem személyzete, oktatása, pályaválasztási tanácsadása és szakképzése jelentőségének megértésére irányuló tudatosságot,
- (f) fejlessze ki a munkavállalók feltételei iránti megértést, jólétük és a munkaügyi törvényhozás, továbbá a társadalombiztosítási formák megismerése iránti törődést,
- (g) fejlessze az önképzésre irányuló erőfeszítések megértésének képességét,
- (h) teremtse meg az alapot a szakmai továbbképzésre, az újonnan fellépő követelményeknek megfelelően.

31. (1) Az önfoglalkoztatók szakképzési programjai vegyék figyelembe a munkavállalók szociális helyzetét és

- (a) az adott szakterülethez szükséges konkrét képzésen túl ölelje fel az vállalatvezetés alapelveiről és gyakorlatáról szóló képzést, illetve mások képzését,
- (b) segítse elő kezdeményezések szükségességének megértését, valamint a kockázatok elfogadását és felmérését.

(2) Ezek a programok adjanak lehetőséget időszakos ismeret-frissítő tanfolyamokra, tartalmazzanak az adott szakterület fejlődésére vonatkozó folyamatos információkat, tájékoztassanak a finanszírozási forrásokról és adott esetben a leghatékonyabb marketing módszerekről szóló információkról.

VI. A GAZDASÁG MEGHATÁROZOTT TERÜLETEI VAGY ÁGAZATAI RÉSZÉRE TERVEZETT PROGRAMOK

32. (1) Megfelelő pályaválasztási tanácsadási és szakképzési programokat kell felállítani az olyan övezetek és a gazdaság olyan területei és ágazatai részére, melyekben átfogó fejlesztés, vagy nagyobb strukturális változások kívánatosak.

(2) Ezek a programok képezik részét az országos pályaválasztási tanácsadó és szakképzési programoknak és legyenek összehangolva az adott övezet, gazdasági ág, vagy ágazatok egyéb fejlesztési lehetőségeivel.

33. Azoknál az övezetknél, gazdasági ágazatoknál, amelyek adott esetben külön programok lehetnek kívánatosak, különös figyelmet érdemelnek a falusi területek, és az olyan gazdasági ágazatok, amelyekben elavult gazdasági technikák és munkamódszerek

uralkodnak, az olyan iparágak és üzemek, amelyek visszaesésben vannak, vagy átalakítják tevékenységüket, vagy amelyeket terveznek, vagy újonnan létesítettek.

A. FALUSI ÖVEZETEK

34. (1) A falusi övezetek programjai irányuljanak arra, hogy a pályaválasztási tanácsadás és a szakképzés tekintetében helyreállítsák az esélyek egyenlőségét a vidéki és a városi területek lakossága között.

(2) Ezeket a programokat illesszék be az országos fejlesztési politikába és vegyék figyelembe a város és a vidék közti jelenlegi és jövőbeni lakosság-áramlási tendenciákat.

35. (1) A falusi övezetek programjaiban vegyék megfelelően figyelembe a pályaválasztási tanácsadás és a szakképzés vonatkozásában a személyek alábbi csoportjainak különös igényeit:

- (a) a mezőgazdasági munkaerőt, beleértve az ültetvényi munkavállalókat, kisparasztoakat, bérlőket és feles bérlőket, valamint az egyéb, a mezőgazdaságban és azzal összefüggő területeken ténykedő személyeket, különösen a földreformmal és egyéb lényeges változásokkal az adott terület ellátásában, termelési és elosztási rendszerével összefüggésben az érintett övezetben,
- (b) a nem mezőgazdasági szakmákban tevékenykedőket, különös tekintettel az oktatási, közlekedési, szállítási és egyéb szolgáltatási, valamint kézműves szakmákra.

(2) A programokban vegyék figyelembe a különböző igényeket az adott vidéki övezet tevékenysége jellegétől, gépesítési fokától, szakosításától, modernizálásától, valamint nagyságrendjétől függően.

(3) A vidéki övezetek programjai foglalják magukban a képzést a szövetkezetek szervezésében és az üzemvezetésben.

36. (1) Az olyan országok, amelyekben a falusi területek pályaválasztási tanácsadási és szakképzési lehetőségei, programjai még alig alakultak ki, mindenek előtt arra törekedjenek, hogy

- (a) irányozzák elő a falusi övezetek fiataljainak és felnőttjeinek a tájékoztatását a tervezett intézkedésekről a fejlesztés bevezetésével, vagy nagyobb strukturális változások megvalósításával kapcsolatosan az adott területen, valamint ezen intézkedések céljáról és kihatásáról a munkára és az életre,
- (b) nyújtsanak a fiataloknak rendszeres képzést és szakképzést teljes időben, vagy részidőben történő képzés formájában a munkahelyen való tanulás kiegészítéseként,
- (c) nyújtsanak gyorsított továbbképzést, utóképzési és átképzési tanfolyamokat a felnőttek részére a rendelkezésre álló szakképzési rendszer, vagy a tanácsadási rendszer kiterjesztése révén,
- (d) az említett övezetekben hozzanak létre olyan szociális és gazdasági kereteket, amelyek a népesség jelentősebb csoportjait arra ösztönzik, hogy részt vegyenek a fejlesztésben,
- (e) ösztönözzék az önfejlesztésre irányuló belső igényeket.

(2) Ezek az országok vizsgálják felül időszakonként a falusi övezetekre vonatkozó prioritásokat és fokozatosan:

- (a) fejlesszenek ki átfogó pályaválasztási tanácsadó szolgálatokat az egész falusi lakosság számára,

- (b) vezessék be, vagy tegyék általánossá a fiatalok rendszeres alapképzését,
- (c) vezessenek be folyamatos vagy rendszeresen visszatérő formában átfogó szakmai továbbképzési programokat annak érdekében, hogy kielégíthessék a felnőttek szükségleteit.

37. Az olyan országok, amelyek pénzügyi okokból, vagy képzett személyzet hiányában nincsenek abban a helyzetben, hogy megfelelő szolgáltatásokat biztosítsanak a teljes falusi népesség számára, megfontolhatják:

- (a) annak a lehetőségét, hogy az intézkedéseket átmenetileg összpontosítják korlátozott földrajzi területekre, amelynek hasznos tapasztalatait későbbi intézkedéseiknél más területeken is fel lehet használni,
- (b) annak lehetőségét, hogy előnyben részesítsék a földnélküli munkavállalókat és más, gazdaságilag szegényebb csoportokat a vidéki területeken, akiknek a gazdasági és társadalmi igazságra legjobban szükségük van.

B. Avult technológiát és munkamódszereket használó gazdasági ágazatok

38. (1) Az olyan gazdasági ágazatok és szakmák tekintetében, ahol gazdaságilag elavult technológia és munkamódszerek uralkodnak, adott esetben fejlesszenek ki hasonló programokat, mint a vidéki övezetekben.

(2) A programok célja legyen, hogy ezekben a gazdasági ágazatokban és szakmákban foglalkoztatott, vagy foglalkoztatandó személyek részére kifejlesszék azt a pályaválasztási tanácsadást és szakképzést, amely lehetővé teszi számukra, hogy közreműködjenek és hozzájáruljanak a módszerek és a termékek korszerűsítésében és a bevezetett újításokból hasznot húzhasanak.

39. Az önfoglalkoztatók és a kisvállalkozók bővítési és egyéb tanácsadó szolgálatai ezekben a gazdasági ágazatokban és szakmákban tájékoztassák az érintett személyeket a munkájuknál bevezethető újítások lehetőségeiről és az ezzel összefüggő képzési lehetőségekről és egyéb szolgálatokról.

40. Ezen ágazatok és szakmák szakképzésének tervezésénél különösen vegyék figyelembe az alábbiakat:

- (a) a vállalatok tevékenységi körének a kibővítésére, vagy az egyes üzemek tevékenységének a specializálására vonatkozó szükségletek és lehetőségek, valamint ezen bővítés vagy specializálás szakképzésre vonatkozó következményei,
- (b) a szakképzés módszereinek a fejlesztésére és a folyamatos képzés megteremtésére vonatkozó lehetőségek,
- (c) mennyiben lehetséges a vállalkozások vezetőinek képzését összekapcsolni a teljesítmény szintjének emelését célzó egyéb intézkedésekkel,
- (d) az új kereseti lehetőségek megteremtése.

41. Ezen ágazatok és szakmák szakképzése:

- (a) első időben a hagyományos tanulási rendszer kiegészítéseként alakítható ki, mely révén a szokásos elméleti és gyakorlati ismeretek és készségek megszerezhetők,
- (b) vegye figyelembe mindazon fiatalok szükségleteit, akik alapképzésben részesülnek, valamint azokat is, akik már ezekben a gazdasági ágazatokban és szakmákban

ténykednek, beleértve a kisvállalkozókat és olyan más személyeket is, akik a fiataloknak az alapképzést nyújtják.

C. Hanyagló és átállítás alatt álló iparágak és üzemek

42. Az olyan munkavállalók, akiket egy iparág vagy üzem visszaesése érint, megfelelő időben részesüljenek pályaválasztási tanácsadásban és szakképzésben, elősegítendő készségeik megváltoztatását, valamint új munkahely megszerzésére nyíló lehetőségüket.

43. Egy-egy iparág, üzem termelésének vagy termelési módszereinek az átállítása révén érintett munkavállalók megfelelő időben részesüljenek szakmai tanácsadásban és szakképzésben a szükséges készségek megszerzése, valamint új alkalmazás lehetőségének elősegítése érdekében.

D. Új iparágak

44. A pályaválasztási tanácsadás és a szakképzés tervezésénél új iparok telepítése esetén figyelembe kell venni az alábbiakat:

- (a) a munkaerő, a szakemberek, a vezetők és adminisztrátorok iránti igényt az építkezés során és az üzembe helyezés után, valamint adott esetben az üzemeltetés megindulása után az építési szakasz során foglalkoztatottak átképzése iránti igényt, más munkakörben történő alkalmazásukat elősegítendő,
- (b) olyan önfoglalkoztatók és vállalkozók iránti igényt, akik az új iparágak számára szerződéses megbízásokat teljesítenek,
- (c) pályaválasztási tanácsadás és szakképzés iránti igényt olyan új tevékenységi területek számára, amelyek a körzet gazdasági körülményeinek megváltozása folytán váltak lehetségessé vagy szükségessé,
- (d) pályaválasztási tanácsadás és szakmai átképzés iránti igényt azok számára, akiknek elméleti és gyakorlati ismeretei és készségei a munkaerő kereslet struktúrájának megváltozása folytán a körzetben túlhaladottá váltak,
- (e) új lehetőségek biztosítására mutató igényt olyan önfoglalkoztatók és vállalkozók részére, akiknek gazdasági helyzetük az új iparágakkal való verseny folytán hátrányt szenvedhet.

VII. A LAKOSSÁG MEGHATÁROZOTT CSOPORTJAI

45. (1) Intézkedéseket kell fogantatni annak érdekében, hogy a lakosság meghatározott csoportjai számára hatékony és megfelelő pályaválasztási tanácsadást és szakképzést alakítsanak ki annak érdekében, hogy élvezhessék az egyenlő foglalkoztatási esélyeket és megkönnyítsék számukra a beilleszkedést a társadalomba és a gazdaságba.

(2) Különös figyelmet érdemelnek az alábbi csoportok:

- (a) az olyan személyek, akik sohasem jártak iskolába, vagy az iskolát idő előtt elhagyták,
- (b) az idősebb munkavállalók
- (c) nyelvi, vagy egyéb kisebbségi csoportok tagjai,

- (d) a megváltozott és a csökkent munkaképességűek.

A. OLYAN SZEMÉLYEK, AKIK SOHASEM JÁRTAK ISKOLÁBA, VAGY AKIK AZ ISKOLÁT IDŐ ELŐTT ELHAGYTÁK

46. Foganatosítsanak intézkedéseket annak érdekében, hogy az olyan személyek számára, akik sohasem jártak iskolába, vagy akik az iskolát elhagyták, mielőtt megszerezték volna a korszerűsödő társadalomba és a gazdaságba történő beilleszkedéshez szükséges általános képzettséget, részesüljenek pályaválasztási tanácsadásban, általános képzésben és alapképzésben, figyelembe véve a munkaerőpiac nyújtotta lehetőségeket.

47. A pályaválasztási tanácsadás a lehető legtágabb értelemben legyen biztosítva az olyan személyek számára, akik sohasem jártak iskolába, vagy elhagyták az iskolát mielőtt megszerezték volna a kielégítő ismereteket az olvasás, az írás és a számolás tekintetében, miközben az oktatási és szakképzési intézmények által nyújtott, valamint az egyéb várhatóan rendelkezésükre álló oktatási képzési és foglalkoztatási lehetőségeket is figyelembe kell venni.

48. (1) Az alapvető szakmai gyakorlatot és az általános oktatást nyújtó intézkedések ezen személyek vonatkozásában az alábbiakat foglalhatják magukban:

- (a) részmunkaidőben történő, munkájukkal összefüggő ismereteket és készségeket biztosító, valamint ehhez kapcsolódó az általános oktatást olyan gyermekek számára, akik otthon, családi mezőgazdaságban, üzemben, vagy más gazdasági területeken dolgoznak;
- (b) alapvető szakmai gyakorlatot és hozzá kapcsolódó általános oktatást biztosító tanfolyamokat fiatalok és adott esetekben felnőttek számára, annak érdekében, hogy megkönnyítsék számukra az átmenetet a rendszeres szakképzésre, vagy számukra nagyobb foglalkoztatási lehetőségeket teremtsenek,
- (c) intézkedéseket egy, a termelő munkával összefüggő külön képzésre fiatal munkanélküliek számára, szükség esetén kiegészítve általános képzést nyújtó tanfolyamokkal, annak érdekében, hogy részükre olyan képzettségeket, készségeket és munkaszokásokat nyújtsanak, amelyek egy hasznos és jövedelmet biztosító gazdasági tevékenységhez szükségesek,
- (d) elsősorban felnőttek részére olvasás, írás és számolás oktatása, összekapcsolva olyan elméleti és gyakorlati ismeretekben és készségekben való szakképzéssel, amely meghatározott foglalkozáshoz, munkához, vagy fejlesztésre irányuló akciókban történő részvételhez szükséges; ezen oktatás legyen koordinálva az analfabetizmus felszámolására irányuló általános intézkedésekkel,
- (e) speciális oktatási és szakmai továbbképzési tanfolyamok a munkavállaló fiatalok és felnőttek általános és szakmai továbbképzésére azzal a céllal, hogy növeljék teljesítmény szintjüket, vagy javítsák előmeneteli lehetőségeiket,
- (f) speciális tanfolyamok, melyek alacsony iskolai végzettséggel rendelkező vagy iskolai végzettség nélküli személyek részére biztosítják a munkájuk által sürgősen megkövetelt készségeket.

(2) Jelen bekezdésben foglalt intézkedések végrehajtására alakítsanak ki és alkalmazzanak speciális szakképzési módszereket.

49. Azok a bizonyítványok, amelyek ezen intézkedéseknek nyomán szerezhetők meg, legyenek összehangolva az iskolarendszeren belül szerzett bizonyítványokkal, valamint azokkal, amelyeket más úton képzett személyek szerezhetnek.

B. Az idősebb munkavállalók

50. (1) Azok az intézkedések, amelyek az idősebb munkavállalók szakmai életében jelentkező nehézségek megoldására irányulnak, az alábbiakat foglalhatják magukba:

- (a) azon munkafeltételek meghatározása és, amennyire lehet, megváltoztatása, amelyek valószínűleg meggyorsítják a fizikai és szellemi öregedés folyamatait,
- (b) az idősebb munkavállalók részesüljenek a részükre szükséges pályaválasztási tanácsadásban és szakképzésben, különös figyelemmel az alábbiakra:
 - (i) ismereteiket és készségeiket naprakész állapotba hozni, időben megadva részükre a szükséges információkat,
 - (ii) általános képzettségüket és szakképesítésüket emelni kell felnőtt-képzéssel foglalkozó szakemberek alkalmazásával abból a célból, hogy az köz kerülhessen a jobb oktatásban és képzésben részesült fiatalokéhoz, melyek azonos szakmát választottak, vagy esetleg már folytatnak,
 - (iii) megfelelő időpontban tájékoztassák őket a továbbképzésre rendelkezésre álló lehetőségekről, ezek a képzések megfelelő időpontban legyenek lebonyolítva, azaz az új munkatechnikák és munkamódszerek bevezetése előtt,
 - (iv) adott esetben, saját vagy más szakmákban, más olyan munkahelyeket kell rendelkezésre bocsátani, amelyekben az idősebb munkavállalók adottságaikat és tapasztalataikat jól hasznosíthatják, mindezt lehetőleg jövedelem-kiesés nélkül,
 - (v) ügyeljenek arra, hogy a munkaerő-felvétel irreális öregségi korhatára miatt ne rekesszék ki őket azokból a szakképzési lehetőségekből, amelyre ahhoz van szükségük, hogy továbbra is kereső foglalkozást folytathassanak,
 - (vi) fejlesszenek ki idősebb munkavállalók igényeinek megfelelő szakképzési módszereket
 - (vii) kövessenek el mindent olyan szakmai és pedagógiai szempontból képzett oktatók biztosítására, akik képesek arra, hogy az idős munkavállalók sajátos szükségleteinek megfelelő továbbképzést nyújtsák.
- (c) az idősebb munkavállalókat bátorítsák arra, hogy használják a pályaválasztási tanácsadó és a szakképző intézményeket, vagy áthelyezési lehetőségeket, amelyek segítséget nyújtanak számukra nehézségeik áthidalásához,
- (d) a közvéleményt, különösen a pályaválasztási tanácsadókat és oktatókat, a munkaközvetítőket és egyéb szociális szolgálatokat, a munkaadókat és a munkavállalókat fel kell világosítani arról, hogy az idősebb munkavállalók a szakmai életben adott esetben alkalmazkodásra kényszerülnek és hogy számukra ebben segítséget kell nyújtani.

(2) Intézkedéseket kell tenni, amennyiben lehetséges, annak érdekében, hogy fejlesszék az idősebb munkavállalók speciális szükségleteinek megfelelő munkamódszereket, eszközöket, felszerelést, valamint azok használatáról megfelelő képzést biztosítsanak.

C. Nyelvi és egyéb kisebbségi csoportok

51. A nyelvi és egyéb kisebbségi csoportok tagjai részesüljenek olyan pályaválasztási tanácsadásban, amely saját vagy olyan nyelven történik, amelyet beszélnek, vagy amely adott esetben tolmácsok segítségével felvilágosítja őket a foglalkoztatás helyzetéről és feltételeiről, valamint követelményeiről, jogaikról és kötelezettségeikről, valamint arról a segítségről, amely sajátos problémáik megoldásában rendelkezésükre áll.

52. Szükség esetén biztosítsanak külön szakképzési programokat nyelvi és más kisebbségek számára. Nyelvi kisebbségek esetén, amennyiben lehetséges, az ilyen képzést a nemzetiség nyelvén biztosítsák és adott esetben nyelvtanfolyamok beépítésével.

D. megváltozott és csökkent munkaképességűek

53. (1) A megváltozott és csökkent munkaképességűek részére, amilyen mértékben részükre hasznos, biztosítani kell, hogy hozzáférhessenek a pályaválasztási tanácsadás és a szakképzés azon programjaihoz, amelyek az egész lakosság rendelkezésére állnak,

(2) Amennyiben ez a munkaképesség változási foka, vagy a csökkent munkaképességűek meghatározott csoportjai szempontjából nem célszerű, úgy igényre szabott programokat kell biztosítani,

(3) Kövessenek el mindent annak érdekében, hogy a nyilvánosságot, a munkaadókat és a munkavállalókat, az orvosi és paramedikus személyzetet valamint a társadalmi munkavállalókat felvilágosítsák arról, hogy a megváltozott munkaképességűeknek szükségük van pályaválasztási tanácsadásra és szakképzésre annak érdekében, hogy szükségleteiknek megfelelő foglalkozást találhassanak, arról, hogy egyeseknek adott esetben foglalkoztatásuk során komoly alkalmazkodásra van szükségük, és arról, hogy foglalkoztatásuk során sajátos támogatásuk kívánatos.

(4) Lehetőség szerint intézkedéseket kell tenni annak érdekében, hogy normál munkafeltételek között biztosítsák a csökkent munkaképességűek szakmai beilleszkedését és újra beilleszkedését a kereső életmódba.

(5) Figyelembe kell venni a Csökkent munkaképességűek szakmai rehabilitációjáról szóló 1955. évi Ajánlást.

VIII. A NŐK ÉS FÉRFIAK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉNEK BIZTOSÍTÁSA A SZAKKÉPZÉS ÉS A FOGLALKOZTATÁS TERÉN

54. (1) Intézkedéseket kell tenni a nők és férfiak egyenlő esélyeinek a biztosítására a foglalkoztatás terén, illetve átfogó társadalmi szinten.

(2) Ezek az intézkedések képezik a kormányok azon gazdasági, szociális és kulturális intézkedéseinek részét, amelyek arra irányulnak, hogy javítsák a nők helyzetét a foglalkoztatás terén és szükség esetén tegyék lehetővé azt, hogy:

- (a) a közvéleményt és különösen a szülőket, tanítókat, a pályaválasztási tanácsadókat és oktatókat, a munkaközvetítőket és egyéb szociális szolgáltatásokat végzőket, a munkaadókat és a munkavállalókat világosítsák fel arról, mennyire szükséges az, hogy a nőket és a férfiakat arra bátorítsák, hogy egyenlő mértékben vállalják szerepüket a

társadalomban és a gazdasági életben, valamint a nők és a férfiak otthoni- és munkahelyi munkájára vonatkozó hagyományos szemlélet megváltoztatásában.

- (b) a lányok és az asszonyok részesüljenek ugyanolyan széleskörű pályaválasztási tanácsadásban az oktatási, képzési és foglalkozási lehetőségről, mint a fiúk és a férfiak. Bátorítsák őket, hogy éljenek ezekkel a lehetőségekkel és olyan feltételeket kell kialakítani, amelyek ezt lehetővé teszik,
- (c) elő kell segíteni, hogy a lányok és az asszonyok hozzáférhessenek az oktatás és a szakképzés minden ágához, olyan szakmákat is beleértve, amelyek a múltban csak fiúk és férfiak számára voltak fenntartva, a nemzetközi munkaügyi Egyezmények és Ajánlások rendelkezései szerint,
- (d) támogatni kell a lányok és asszonyok továbbképzését, hogy biztosítsák személyes fejlődésüket és előmenetelüket a fejlett készségeket és felelősséget igénylő állásokban, a munkaadókat készítessék arra, hogy a lányok és asszonyok számára ugyanolyan lehetőségeket biztosítsanak a munkatapasztalatok kifejlesztésére, mint az azonos oktatással és képzettséggel rendelkező férfi munkavállalóknak,
- (e) a lehetőségekhez képest bölcsődéket, napköziket és egyéb, különböző korú gyermekek számára igénybe vehető elhelyezési lehetőségeket kell biztosítani annak érdekében, hogy a családi kötelezettségekkel terhelt nőknek lehetőségük legyen az iskolarendszerű szakképzésre, valamint foganatosítsanak külön intézkedéseket, pl. részmunkaidőben végzett, vagy levelező tanfolyamok, rendszeresen tartott szakképzési programok, vagy olyan programok formájában, amelyek a tömegkommunikációs eszközökre épülnek,
- (f) irányozzanak elő külön szakképzési programokat olyan idősebb nők részére, akik első alkalommal vállalnak munkát, vagy akik időszakos távolmaradás után újból szakmai tevékenységet kívánnak folytatni.

55. Azokat a külön szakképzési intézkedéseket és programokat, amelyek a jelen Ajánlás 54. bekezdése (2) albekezdésének (e) és (f) pontjaiban szerepelnek, biztosítsák azon férfiak számára is, akiknek hasonló problémájuk van.

56. A szakképzés és a foglalkoztatás terén a nők és a férfiak egyenlő esélyeinek biztosítására hozott intézkedések végrehajtásában vegyék figyelembe a foglalkoztatáspolitikáról szóló 1964. évi Egyezményt és Ajánlást.

IX. MIGRÁNS MUNKÁSOK

57. A migráns munkások részesüljenek hatékony és megfelelő pályaválasztási tanácsadásban és szakképzésben a foglalkoztatás területére vonatkozó esélyegyenlőség biztosítása érdekében.

58. A migráns munkások pályaválasztási tanácsadásánál és szakképzésénél vegyék figyelembe, hogy a foglalkoztatás országa nyelvében esetleg korlátozottak. Ezért rájuk is alkalmazzák a jelen Ajánlás 50. és 51. bekezdéseiben foglaltakat.

59. A migráns munkások szakmai tanácsadása és szakképzése vegye figyelembe:

- (a) a foglalkoztatás országának szükségleteit,

- (b) a migráns munkavállaló lehetséges újbóli beilleszkedését származási országuk gazdaságába.

60. A migráns munkások pályaválasztási tanácsadása és szakképzése szempontjából vegyék figyelembe a vonatkozó nemzetközi munkaügyi Egyezmények és Ajánlások erre irányuló rendelkezéseit. Ezek a kérdések egyúttal képezik megállapodás tárgyát a foglalkoztatás és a származás országai között.

X. A PÁLYAVÁLASZTÁSI TANÁCSADÁS ÉS A SZAKKÉPZÉS SZEMÉLYZETÉNEK KIKÉPZÉSE

61. A személyzet kiképzésére vonatkozó rendelkezések öleljék fel az összes olyan személyt, akik teljes- vagy részmunkaidőben felelősek a pályaválasztási tanácsadás és szakképzés tervezéséért, szervezéséért, igazgatásáért, végrehajtásáért, felügyeletéért és biztosításáért.

62. (1) Azon túlmenően, hogy pályaválasztási tanácsadást is magában foglaló szakképzésben részesülnek, a pályaválasztási tanácsadást nyújtó személyek általában legyenek tájékozottak a munka világában, ismerjék a foglalkoztatottak munkafeltételeit és feladatait számos szakmában, valamennyi felelősségi és képzettségi szinten, valamint a foglalkoztatás és előmenetel lehetőségeit ezekben a szakmákban, a számukra rendelkezésre álló szakképzési tanfolyamokról és képzési lehetőségekről: legyenek tájékozottak a munkaügyi törvények szerinti kollektív szerződések, jogok és kötelezettségek általános aspektusaival.

(2) Azon személyek képzése, akik pályaválasztási tanácsadással foglalkoznak, adott esetben foglalja magában különböző csoportok fiziológiai, pszichológiai és szociológiai sajátosságainak tanulmányozását, valamint speciális képzési módszereket.

63. (1) Azok a személyek, akik szakképzés nyújtásával foglalkoznak, részesüljenek átfogó elméleti és gyakorlati oktatásban és rendelkezzenek széleskörű tapasztalatokkal az adott szakterületen és feladatkörben és kapjanak szakmai és pedagógiai kiképzést egy oktatási, vagy képzési intézményben.

(2) Ezen személyek képzése, szükség esetén tartalmazza a tanulók különböző csoportjainak fiziológiai és pszichológiai sajátosságainak és készségeinek, valamint az összes konkrét képzési módszer tanulmányozását.

64. (1) A gazdasági tevékenység sajátos ágazataiban oktatással megbízott személyek tisztában kell, hogy legyenek az adott ágazat szociális, gazdasági és műszaki sajátosságaival, feltételeivel.

(2) Így pl. a mezőgazdasági területek fejlesztésén ténykedő személyek a műszaki és szakmai ismereteken és saját szakterületükön szerzett szakképzésén túl részesüljenek kiképzésben az alábbi területeken is:

- (a) a mező- és erdőgazdaság és egyéb mezőgazdasági ágazatok gazdaságtanával;
- (b) a mező- és erdőgazdasági üzemgazdasági módszereiről és technikáiról;
- (c) a faluszociológiáról és falusi intézményekről;
- (d) a tömegkommunikációról és a képzési technikák kiterjesztéséről;
- (e) termelőszövetkezetek tevékenységei, ha ilyenek vannak.

65. A meghatározott népességcsoportok pályaválasztási tanácsadásában és szakképzésében ténykedő személyek tisztában kell, hogy legyenek ezeknek a csoportoknak sajátos szociális és gazdasági problémáival.

66. (1) Az olyan személyek, akik pályaválasztási tanácsadás és szakképzés tervezéséért, szervezéséért, igazgatásáért, vagy felügyeletéért felelősek, különösen a pályaválasztási tanácsadó és szakképzési intézmények és szervek igazgatói és vezetői, az üzemi oktatási vezető és oktatók, tanácsadók, a pályaválasztás és szakképzés keretében rendelkezzenek tapasztalatokkal a pályaválasztási tanácsadás, vagy a szakképzés területén.

(2) Amennyiben lehetséges, azok a személyek, akiknek a szakképzési programokkal kapcsolatosan feladataik vannak, az oktatási tapasztalatokon felül rendelkezzenek tapasztalatokkal az üzemi munkáról is.

67. A pályaválasztási tanácsadásban és a szakképzésben tevékenykedő valamennyi személy részére nyújtsanak gyakori alkalmat arra, hogy felfrissítsék ismereteiket munkaterületük lényeges szociális, gazdasági, műszaki és pszichológiai vonatkozásairól, és arra, hogy azt naprakész állapotban tartsák és hogy, tájékozódjanak a munkájukra érvényes módszerekről és technikákról.

XI. KUTATÁS

68. A tagállamok tegyenek intézkedéseket oly módon kialakított kutató és kísérleti programokra, hogy azok:

- (a) kritériumokat tárjanak fel meghatározott gazdasági ágazatok és népességcsoportok pályaválasztási tanácsadása és szakképzése prioritásának megállapítására és fejlesztési stratégiájának meghatározására;
- (b) meghatározzák és előre felbecsülik a különböző gazdasági ágazatok és szakmák foglalkoztatási lehetőségeit;
- (c) növeljék a pályaválasztási tanácsadás és a szakképzés pszichológiai, szociológiai és pedagógiai aspektusainak ismeretét;
- (d) értékelhessék a pályaválasztási tanácsadó és a szakképzési rendszerek egyes komponenseinek belső hatékonyságát és külső hatásosságát;
- (e) meg tudják határozni a pályaválasztási tanácsadás és a szakképzés alternatív rendszerei és módszerei közvetlen és közvetett költségkihatását és előnyeit;
- (f) fejlesszék a pszichológiai tesztek és egyéb értékelési módszereket, amelyek az érintett népességi köröknél az adottságok, az alkalmasság és az érdeklődés megállapítására, és szakképzés által szerzett tudás és képzettségi fok értékelésére szolgálnak;
- (g) növeljük a rendelkezésre álló információkat a foglalkozások és azok követelményei tekintetében.

XII. IGAZGATÁSI KÉRDÉSEK ÉS KÉPVISELETI SZERVEK

69. (1) Az általános oktatásért és pályaválasztási tanácsadásért, a szak- és szakmai oktatásért és a szakképzésért, az emberi erőforrások fejlesztése és a vezetőképzés munkatársainak képzéséért felelős hatóságok és szervek a foglalkoztatási és egyéb társadalom- és gazdaságpolitikai intézkedések tervezéséért és végrehajtásáért felelős hatóságok és szervek, a különböző gazdasági ágazatokat és foglalkozásokat képviselő testületek, valamint népesség különböző érintett csoportjai működjenek közre a pályaválasztási tanácsadó és a szakképzési politika kidolgozásában és a programok tervezésében és végrehajtásában;

(2) A munkaadói és a munkavállalói szövetségek képviselői legyenek tagjai azoknak a szervezeteknek, amelyek a nyilvános oktatási intézmények vezetésével és szakmai működésük felügyeletével meg vannak bízva; ott, ahol nem léteznek ilyen szervek, a munkaadók és a munkavállalók szövetségeinek képviselői más módon vegyenek részt az ilyen intézmények létrehozásában, irányításában és felügyeletében.

70. Az érdekképviselői szervek, egy politika kidolgozásán és a programok tervezésén és végrehajtásán túlmenően, illetve szem előtt tartva az országos törvényeket és rendelkezéseket az országos tervezés keretében:

- (a) ösztönözzék és segítsék tagjaikat abban, hogy:
 - (i) lehetőségeket és eszközöket nyújtsanak a pályaválasztási tanácsadáshoz és a szakképzéshez;
 - (ii) támogassák az ilyen tevékenységet;
 - (iii) használják fel ezeket teljes mértékben.
- (b) nyújtsanak a kívánatos mértékben pályaválasztási tanácsadást és szakképzés annak érdekében, hogy kiegészítsék más szervek, hatóságok, vagy személyek tevékenységét és végezzenek felvilágosító munkát ennek a tevékenységnek a megkönnyítésére;
- (c) vegyenek részt a vonatkozó kutatómunkában.

71. Egyértelműen határolják körül mindazoknak a feladatait és hatáskörét, akik az emberi erőforrások hasznosításával foglalkoznak.

72. A pályaválasztási tanácsadási és szakképzési programok végrehajtásánál irányozzák elő a következőket:

- (a) az érintett szervek, hatóságok, intézmények és üzemek tanácsokkal történő ellátását a programok végrehajtásával kapcsolatos szociális, szakmai és módszertani aspektusokról;
- (b) olyan segédszolgálatok és eszközök nyújtását, mint pl. kutatások, normák és irányelvek a pályaválasztási tanácsadás és a szakképzés szervezésére, audiovizuális segédeszközök biztosítása és felvilágosítás célszerű technikákról és módszerekről;
- (c) állami felügyelet alatt szervezett vizsgákat, vagy egyéb eszközök alkalmazását a képzettségi szint megállapítására olyan szakmák tekintetében, amelyekre oktatási normák hatályosak;
- (d) a személyzet kiképzését;
- (e) a kutatási eredmények és más tapasztalatok rendszerének továbbadását a programok tervezéséért és végrehajtásáért illetékes személyek, vagy szervek számára;
- (f) megfelelő pénzügyi segítség rendelkezésre bocsátását a programok végrehajtásához.

XIII. RENDSZERES FELÜLVIZSGÁLATOK

73. A tagállamok vizsgálják időközönként felül a pályaválasztási tanácsadó és szakképzési programjaikat annak érdekében, hogy:

- (a) elérjék az oktató személyzet, a létesítmények és eszközök optimális hasznosítását;
- (b) a pályaválasztási tanácsadás és a szakképzés szervezetét, tartalmát és módszertanát rendszeresen adaptálják a különböző gazdasági ágazatok változó feltételeihez és követelményeihez, meghatározott népességcsoportok szükségleteihez, valamint a vonatkozó ismeretek továbbfejlődéséhez;
- (c) egyéb intézkedéseket határozzanak meg, amelyek kívánatosak lehetnek a jelen Ajánlás 4-6. bekezdéseiben megjelölt országos politika céljainak hatékony megvalósítására.

XIV. NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS

74. A tagállamok a lehető legszorosabban működjenek együtt, szükség esetén kormányzati, regionális és nemzetközi civilszervezetek, valamint országos civilszervezetek részvételével a pályaválasztási tanácsadás és szakképzés programjainak tervezésében, kidolgozásában és végrehajtásában.

75. Ez az együttműködés felölelheti az alábbiakat:

- (a) más országoknak nyújtott két-, vagy többoldalú segítség az ilyen programok tervezésében, kidolgozásában és végrehajtásában;
- (b) közös kutatások és kísérletek, annak érdekében, hogy a programok tervezésénél és végrehajtásánál nagyobb hatékonyságot és eredményt érjenek el;
- (c) oktatási eszközök rendelkezésre bocsátása, vagy közös létesítmények alapítása annak érdekében, hogy alkalmat nyújtsanak a pályaválasztási tanácsadással és szakképzéssel foglalkozó személyek részére, hogy olyan tudást, készségeket és tapasztalatokat szerezzenek, amelyekre saját országukban lehetőségük nincs;
- (d) rendszeres információcsere a pályaválasztási tanácsadás és a szakképzés kérdéseiben, beleértve kutatási és kísérleti projekteket, szakértői tanácskozásokat, szemináriumokat, tanulmányutakat és publikációkat a programok eredményeiről és tapasztalatairól;
- (e) az azonos szakmákra vonatkozó szakképzési normák fokozatos összehangolása több ország között annak érdekében, hogy megkönnyítsék a szakmai mobilitást és a külföldön történő képzést;
- (f) a pályaválasztási tanácsadás és a szakképzés alapvető tananyagainak kidolgozása és terjesztése - beleértve a tanterveket és a szakmai leírásokat is - az országok egy csoportjában történő felhasználás, vagy hasonló követelményű régiókban történő felhasználás érdekében, vagy a szakképzési szint és az ezzel kapcsolatos pályaválasztási tanácsadás gyakorlat harmonizálására.

76. A tagállamok fontolják meg a régió, vagy államcsoport részére közös központok létesítését, vagy a közreműködést ilyenek közös létesítésében és fenntartásában annak érdekében, hogy előmozdítsák és megkönnyítsék az együttműködést és tapasztalatcserét a programok fejlesztésében és a módszertani kutatásban.

XV. A KORÁBBI AJÁNLÁSOKRA GYAKOROLT HATÁS

77. (1) Jelen Ajánlás A pályaválasztásról szóló 1949. évi, A mezőgazdasági szakképzésről szóló 1956. évi és A szakképzésről szóló 1962. évi Ajánlások helyébe lép.

(2) A megváltozott munkaképességűek szakmai rehabilitációjáról szóló 1955. évi, a halászok szakképzéséről szóló 1966. évi, a fiatalok speciális programjairól szóló 1970 évi, és a tengerészek szakképzéséről szóló 1970. évi Ajánlások továbbra is vonatkoznak az általuk meghatározott személyekre.